

# MAGYAR IZRAELITA.

**Előfizetési feltételek:**

 Pesten házhozordással, vidékre postai szét-  
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

**Szerkesztői iroda**

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

**Kiadó hivatal:**

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

 Hirdetményekért 30 krnyi bélyegdíjon felül  
egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítatik.

## Előfizetési fölhívás

a

# „MAGYAR IZRAELITA“

című hetilap 1862-ik II-ik évi folyamára.

Anyagi nehézségek arra kényszerítették e lap szerkesztőségét, hogy annak megjelenését f. é. octóber havában felfügessze.

Jelenleg a lap anyagi helyzete egy új kiadónak — Zsengeri Mórnak — vállalkozása által teljesen biztosítva van, s így a lap is új évvel újból megindult.

Megjelenik f. é. január 10-én. és azontul minden pénteken egy nagy 4-edretű íven, az előbbeninél kissé nagyobb alakban.

A lap szerkesztőségében is teljes változás fog bekövetkezni, s míg az e végből szükséges hatósági engedély keresztül kérészközltenék, Mezei Mór fogja a lapot mint főmunkatárs vezényleni.

Az előfizetési díjakat bérmentve minél előbb beküldetni kérjük, hogy a lap pontos megküldésében akadályozva ne legyünk.

Előfizetési feltételek egész évre január hótól december végéig 6 frt. o. é.: félévre januártól június végéig 3 frt. o. é.

Azon tisztelt előfizetőink, kik f. é. december végéig fizettek elő, s tehát a lapnak egy negyedévi számaira még igényt tarthatnak, egész évre 4 frt 50 krral o. é. s fél évre 1 frt 50 krral o. é. fizethetnek elő; de különben is előfizetési idejük elteltéig lapunkat megkapják.

A t. c. gyűjtő uraknak 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Hirdetmények jutányos felvételére ajánljuk lapunkat, s különösen a t. c. hitközségeknek.

Minden a lap szerkesztőségének szánt küldemény Mezei Mórhoz (Ujtér 2 sz. 2-ik emelet, az „Israelita-Magyar-Egyet” szál-  
lásán) czuzendő. Előfizetési pénzek, reklamációk, hirdetmények a lap kiadó hivatalához (lipótvárosi templomtér 6 sz.) intézendők

## T á j é k o z á s.

(Fmt.) Az elmúlt év sok tekintetben emlékezetes volt, és marad e hon lakosaira nézve.

Különösen érdekelvük pedig a magyar zsidók egyes eseményei által.

Több nevezetes mozzanat ez év történetéből közvetlen befolyással volt és lesz a magyarhoni izraeliták magatartására, további fejlődésére.

Az emáncipáció kérdése sokszoros tárgyalatáson, több fázison ment keresztül, de a mi a részletek, mellékes jelenségek mellőztével, még most is érdeklél bir, az két nevezetes tényező nyilatkozása e tárgyban; értelem a sajtót, és az országgyűlést.

Ha a sajtó közlönyeinek nyilatkozataira visszagondolunk, azt találjuk, hogy azok csekély s figyelemre sem méltó kivétellel, az emáncipáció barátjainak vallották magokat; de ezen elismert elvnek fogantatására nézve majdnem mindegyiknek volt egy aggálya, vagy egy feltétele. Egyik attól tartott, hogy a felszabadított izraeliták nyereszkedési vágyának áldozatául esik majd az egész hazai földbirtok, s hitelbank által akarta előkészíteni a jogegyenlőség törvényesítését; más különbséget akart tenni ember és ember között, és osztályozási, majd meg honossági kérdésekbe bonyolódott; más meg hazafiasságunkat latolgatta, korholta, hogy nem tündöklünk polgári erényekkel, mielőtt polgárok vagyunk, s azt kívánta, tegyünk előbb érdemet az emáncipációra, ezután követeljük.

Ha tehát általában örvendetes az, hogy a közvélemény ezen szóvivői végre valahára átlátták, miszerént a nemzetnek irányunkbani bánásmódja égbekiáltó igazságtalanság, hogy az emáncipáció régi adósság, melynek lefizetésére komolyan gondolni, becsületbeli kötelesség; úgy nem kevésbé sajnos marad másrészt az, hogy mindezek a felfogásnak a tizenkilencedik század és Európa műveltségének megfelelő magasságára emelkedni még sem bírtak, s nem tudták átérteni, hogy a jogtalanság mindenkor magamagát boszulja meg, s csak a jognak teljes s feltétlen helyreállítása által engesztelhető ki.

Nem bírták, vagy nem akarták észrevenni, hogy aggályaik s félelmeik alapja nem a zsidók tulajdonságaiban és eljárásában, hanem egyedül saját előítéleteikben, igazságtalanságukban, és az őseik, törvényeik által teremtett fonák helyzetben rejlik. Mert nem a zsidók veszélyeztették a hazai földbirtokot, nem ők voltak idegenek a hon iránt, nem ők tanusítottak kevés hazafiasságot, hanem csak a felszólalók magok nem tehettek fel a zsidóról áldozatkésztséget, honszeretetet, mert tudták, hogy a velebánás után ily gyümölcsöket nem követelhetnek, és nem mertek a válságban számot tartani azon honpolgárra, kit máskor honpolgárként számba venni ők magok vonakodtak.

Ez a büntetés, melyet a rajtunk elkövetett százados méltatlanság atokként magával hord, s mely a nemzeti gyarapodásnak ez irányban, még most is akadályul szolgál.

A sajtónál még sokkal jelentékenyebb, reményekkel

alapja, eljárásunkra nézve irányadó az országgyűlés magatartása e kérdésben.

Miután a felirati vitáknál csak mellesleg és minden határozott formulázás nélkül lett a zsidókérdés megérintve, tüzetesen csak két izben foglalkozott vele az országgyűlés.

Első izben az ismeretes, július 7-én kelt határozati javaslat emlékezzék meg rólunk, nem a legbarátságosabb indulattal.

A határozati javaslatot kétségkívül igen szabadelvű férfiak szerkesztették, de azért benne a többi vallásfelekezetek tökéletes jogegyenlősége mellett, különös „zsidótörvény“ volt indítványba téve, és honossági rendszabályokhoz s társadalmi reformokhoz kötve. Azonban e javaslat a képviselőházban nem tárgyalatott, hanem az osztályokhoz utasított, hol úgy látszik, feledékenységbe ment.

Augusztus 21-én, utolsóelőtti ülésében azonban, más határozatot hozott a képviselőház, melynek második pontja „a különböző vallásfelekezetek közötti polgári és politikai teljes jogegyenlőségnek életbeléptetését, és az izraelitákra kiterjesztését . . . a törvények alkotására képesített országgyűlés első és legfontosabb teendői közé sorozza.“

Látnivaló, hogy a képviselőház hat hét alatt nagy-szerű haladást tett a zsidókérdés szabadelvű felfogásában, s nekünk nincs kedvesebb kötelességünk, mint áment mondani rá, és tiszta szívből kívánni, hogy a képviselőház ezen határozata, minél előbb törvénynyé válván, új aerát nyisson a magyarhoni izraeliták történetében.

Az itt azonban a kérdés, alkalmas-e ezen határozat a magyarhoni izraeliták megnyugtatóására, elégséges-e arra, hogy a jövő iránti minden kételyeinket eloszlassa?

Ez volt az országgyűlési képviselőház utolsó szava, ez tehát ígéret, melyet legelső alkalommal beváltani, a magyar nemzetre nézve becsületbeli kötelesség. — ennyi mindenesetre igaz!

Azonbar már az 1790—1 évi 38. t.cikkben is azt ígérte a nemzeti törvényhozás, korona és országgyűlés, hogy a legközelebbi országgyűlésen regnicolaris deputáció jelentése után bővebben fogja tárgyalni a zsidókérdést, és ezen ígéret még sem volt akadály abban, hogy egész 1840-ig javunkra épen semmi lépés sem történjék.

1840-ben végre megszólalt az országgyűlési alsó tábla. Idézzük a tekintetes Karok és Rendek izenetének saját szavait

„A Karok és Rendek az országban lakó és letelepedett zsidóságot idegen népnek nem, hanem külön vallásbeli, és épen a vallás miatt, minden polgári jogokból kirekesztett felekezetnek tekintik, és azt hiszik, hogy a felvilágosításnak az újabb időkben diadalmaskodó szelleme nagy részben kiegyenlíti már, és lassan-lassan végkép ki fogja egyengetni azon mély csorbákat a társas életben is, melyek a mult ezred hosszú során a balitéletek által, a zsidó és keresztény lakosság közötti jó érzeményeken ejtettek, de ennek előbb alapját megvetni, a kibékülés nagy szavát kimondani a törvényhozásnak kell, és az a polgárosítás.“\*)

De a főrendek opponáltak, és a „Karok és Rendek“ felvilágosodottsága ismét nem volt akadály abban, hogy a szabadelvű izenet eredménye, igen szűkkeblű „zsidótörvény“ lett. Pedig a szabadelvű izenet csak történeti

\*) Ezen izenetet még ma is ajánljuk szabadelvűinknek tanulmányul és mintánul!

becsessel bír, míg a szűkkeblű törvény sulya alatt még most is görnyedünk!

De hiszen az 1840 : 29. t. c. is csak ideiglenes törvény volt, és már bevezető szavaiban azt ígérte, „hogy a törvény bővebben fog a zsidókról rendelkezni.“ Csakhogy ezen ígéret ismét nem volt akadály abban, hogy hitfeleink helyzete, még az 1848-iki általános felszabadítás között is, a régi nyomasztó ne maradjon.

1849-ben Szegeden, az országgyűlés végperceben kimondatott az emáncipáció, de azért ez megént nem volt akadály abban, hogy a zsidókra középkori törvények ne alkalmaztassanak. (Egy pár municipium dicséretes kivételt tett, például Arad, Szabolcs, Zemplén, de ezek fehér hollók voltak.)

Azt mondták, nem a nemzet, a törvény oka ennek, s a törvénytől recedálni nem szabad, hanem az országgyűlés, az megnyitja előttünk az Eldorádót. Megnyitott az országgyűlés, és a szabadelvű képviselőház szabadelvű bizottmánya határozati javaslatot készített, mely a zsidók irányában egy hajszálnyival sem volt kedvezőbb az 1840-iki főrendek maguktartásánál.

A határozati javaslatot igaz, az augusztus 21-iki határozat megdöntötte, de megnyugtathat-e ez? nyilatkozta-e róla a főrendek? magukévá tették-e ezen határozatot, mint a ház egyéb nyilatkozatait?

S ha feltenni akarnók is, hogy a főrendek szabadelvűségben versenyezni fognának a képviselőházzal, nem marad-e ekkor is elég nyomós aggodalmunk? Ha az 1840-iki izenetre, és az 1849-iki emáncipációra 20 évi haladás után következhetett a július 7-iki javaslat, miért nem értelmezhetné a jövő országgyűlés, melyhez utaltatunk, az augusztus 21-iki határozatot is úgy, hogy épen nem nyernék vele nagyot?

A mult, a történet biztosítékot nem nyújt, onnan mi csak újabb aggodalmakat, bizalmatlanságot meríthetnénk.

Biztosíték tehát nincs — biztosíték pedig megnyugtatósunkra okvetlenül szükséges!

E biztosíték kétféle lehetne.

Az első, a teljesebb és előkelőbb maga a törvény!

De azt mondják, a nemzet jelen helyzetében, és az államjogi kérdések rendezése előtt új törvényeket nem alkothat. Maradna tehát csak a másik biztosíték, és ez az, melyet a nemzeti közélet nyilvánulásai nyújtanak, ha annak tanujelei, hogy — az 1840-iki izenet szavai szerint — a felvilágosodottság diadalmaskodó szelleme végkép kiegyenlíti már azon mély csorbákat a társas életben, melyeket az ezredéves balitéletek ejtettek!

Mert ha a törvényhozás nyugszik is, száz meg száz mód marad fen, melyek által az őszinte testvéri hajlam nyilatkozhatik, és a társadalmi egybeforrás végrehajthatik, s előkészíthetnek az egyenlőségen alapuló új viszonyok, melyeket, ha már bevezetett tények, a törvénynek utóbb rátifikálnia annyival könnyebb.

Példát nyújt e részben a szomszéd Lengyelország, hol minden törvényhozás hiányának dacára, nehézség nélkül ment végbe a nagy sociális kiengesztelődés! Pedig a lengyel zsidók sem nem műveltebbek, sem nem hazafiasabbak, sem nem nemzetiebbek a magyarhoniaknál!

S vajon a magyar nemzet, tudományos és társadalmi életében alkalmas keresett-e arra, hogy irántunk való testvéri érzetét kitüntesse? A nagy tudományos intézetek és a társadalmi testületek siettek-e képviselőiket ezen új elemmel gazdagítani? A municipiumok és egyéb hatósági testületek helyzetünk időközi javítására kimerí-

tették-e mind azon bő forrásokat, melyeket nekik a státus-jog oly nagy mértékben nyújt?

A kivételeket nem keresem. mert itt az általánosság dönt.

El nem ismerhetem azon ellenvetést sem, mintha hiány volna képesített egyéniségekben?

S ha csakugyan így volna is, keresni kellene őket, s mégis eleget tenni ezen igényünknek; mert ha már a törvénynek irányunkbani igazságtalanságáért csak ez lehet a kárpótlás, az úgy is mindig csak tökéletlen lesz!

S történt-e mind ez nálunk, mint történt például Lengyelhonban?

Feleljenek e kérdésre a nagy magyar lapok saját olvasóiknak, a mieink a feleletet tapasztalják!

Igy tehát a jövőre most sincs kellő biztosítékunk, s el lehetünk készülve arra, hogy az új országgyűlés előtt ismét megújul a küzdelem, s ismét ránk zudulnak azon vézmadarak, kik avult előítéletekkel mételezik meg a nép egyenes gondolkodásmódját!

Nekünk a jövő ezen kétsége mellett is azon vigaszunk marad, hogy ügyünk csak az idő kérdése, s utóljára is minden nehézségen diadalmaskodnia kell.

De a magyar nemzet, ha ismét huzni halasztani találná a dolgot, csak a végóránban a kényszerűségnek engedne, ne csodálkozzék azután azon, hogy a hol elégedetlenséget vet, köszönetet nem arat, s hogy rajta is beteljesedik azon tapasztalat, miszerént minden rendszabály ha kelleténél később jön, hatását veszti.

Ne okolja azután a zsidók hazafiatlanságát, hanem okolja csupán azon szűkkeblűeket, kikre inkább hallgattott, mint az örök igazság szent szavára!

## Móséh a látnok a világtörténet romjain.

### I.

Szemmel tartván ama titokdús ösvényeket, a melyeken a Mindenható vezet az emberek nemzedékeit, hallgatóznán a hatalmas szózatra, melyet füleinkbe harsogtat a kornak szelleme, sajtáságos törekvései, jeleneteiben, s a mely kijelöli e nemzedék álláspontját a fejlődés és gondviselés kimérhetlen pályáin; midőn megdöbbenél a jelenkor egyes leverő tanainak hallatára és visszatetszenének teneked ama elszomorító tapasztalások, melyekkel meggazdagodál az emberiség szégyenére: ne mulasz el megtanulni annál alaposabban a rejtélyes nyelvet, melyen a történet szelleme szól... Lépj az őskor tágas csarnokiba, egy eltűnt multnak zengedező keresztfolyosóiba... Lásd ott a nagy halottak sírdombjait! Keresd fel a világ nagy temetőjén szellemi rokonaidat, noha áhitatos zarándoklásod közben a templomok és szobroknak oly képjelirataira bukkan is kémlelő figyelmed, melyek megfejtéséhez kulcs még nem találtatott... De akadsz a történet La morne-piaczán előtted ismert alakokra is; megértended azok nyelvét, ha bár a feliratok hiányzanának is... Most pedig szállj ily benyomások és emlékek szerzeményeivel a multból a jelen síkjára, egybevetvén a távot az előtted feltáruló küzdelmek indokaival: lehetetlen meg nem győződöd arról, miszerént a társadalmi élet egy-egy alakulása avulásnak indult; hogy egy egy fontos korszak készül leáldozni, és hogy ismét egy nap forgott le Istennek világóráján.

Oda mutat a jelenkor minden eseménye, jelenete; oda minden ellentéte és ellenmondása; oda a meghasonlások és bonyodalmak, bomlások és egyesülési vonzalmak,

zavarok és meg nem oldható rejtvények, a melyeket új meg új zavarok és rejtvényekkel iparkodnak megfejteni; ama finomítotttság, melylyel a multak sérveit takargatni, felépíthetlen romokat bemázolni, összeroskadozó alapokat és megrendült építményeket javíthatni és támasztgatni törekszenek: más oldalról pedig azon megrovásra méltó könnyelműség, melylyel nem csupán ezen támaszok a végsúlyedés siertetésével megrendítetnek, hanem még a fenállható részeket is megsemmisíteni igyekszik a gyarló, Isten mindenhatóságát gátolni akaró ballgatagság; azon könnyelműség. — mely a korszak aláásott talpalatnyi terén és a tiszteletet gerjesztő ős romokon gondatlanul átengedi magát az élet bűnös élvezi s örömeinek, miként Nőé korszorsosi, kiket a közlegő vész sem vala képes kijózanítani: oda mutat ama, a család szentélyéig terjedő meghasonlása a kedélyeknek; a vallástalanságnak szelleme, melynek hű kísérői az anyagi érdekek hatalma, valamint az erkölcsi nyomor és ínség

Az ily válságnak perceiben a tömegekből csak egyesek sejtik a tévedések káros voltát; kevesen képesek elhagyni a jelenkor bálványait a nélkül, hogy a mult ábrájának tömjénezzenek és ez mind ismét arra mutat, hogy

az évszázadok és évezredek kapuját, melyet a megmagyarázatlan jeliratok díszítenek és mely mintegy ködfátyolból csillámlik elénkbe a távolból, — Isten hatalmas szózata rántja ki majdan sarkaiból, hogy egy jobb, boldogabb kor birodalmába juthassunk...

Az emberi nem vándorlásnak indult e jobb e boldogabb kor országa felé, kivonulván eszomoru idők Egyiptomából egy jobb kor Kánáánjának felkeresése végett. E vándorlást kísérik figyelemmel, a legnagyobb látnok (Móséh) levén biztos kalauzunk! Lépj be áhitatos olvasó a szent-írás képcsarnokába; oda festé a legügyesebb kéz a világ sorsát, a leghívebb és legélénkebb színekben.

Dr. Jóseffy.

Pest, 1862.

Ismeretes dolog, mily szakadatlanul fürkészték hasztalan a középkor setét századaiban, a tudósok a bölcseség követét, a matematikusok a kör négyzetét, a mechanikusok a perpetuum mobilét, a nekromantok az élet varázsírját, a csillagjósok a horoszkopiát stb.; ismeretes az is, miszerént a világtörténet ezen éjjeli korszakában istenesebbet nem véltek cselekedhetni, mint vörösrre festeni az autoda-fék pokoli tüzeivel a borus égboltot, mint meghomályosítani a Galilaeiket és más világra szóló férfiakat megemésztő máglyák koromfüstjével, a látkört.

De felviradt a derült ujkor hajnala, és mondhatni, ellentállás nélkül zárkózott minden szenvedély az ész korlátjaiba, veté magát alá a vakság a legfájdalmasabb műtéteknek, hogy a világosságnak örvendhessen; örömet mondott le a vakhit eszményeiről és rögeszméiről, örömet az előítélet vakhitéről, hogy az igazságnak feléje ujjonghasson.

Csak egy vakhitet, egy előítéletet, — nem a középkor gyermekét, hanem a haldokló ókor gyászos örökségét, — ezt juttatá az idő híven és sértetlenül annyi század örökségéül az új korra, és ez azon vakhit és azon előítélet, mely a zsidógyűlöletet szülte! És mégis, a könnyedén elhagyott vakhitek és előítéletek az emberiség jólétét, boldogságát és üdvét keresték, a megtartottaknak c'lja pedig boldogtalansága, nyomora és megbélyegzése; És mégis elme, ész és tudvány nem fürkészték oly mértékben, és nem tették annyi tévedés tárgyává a parányt,

a kört, a mozgató erőket, az emberi szervezetet, a csillagok utjait stb.; mint a mennyi kémkedés tárgyává tette, mint a mily mértékben rágalmazta a szegény zsidónépet az egy — gonoszság!

S még ma is, midőn egy hieroglyph megfejtése, egy elmohosodott sírkőnek, egy elkopott éremnek felfedezése halhatatlanná teszi az embereket; ma, midőn a tudomány dicsőségét találja abban, hogy egy molynak, egy rovarnak történetével gazdagabb, hogy ennek nagyságát minden irányban a pontnak századrészig a leglelkiismeretesebb óvatossággal kimérte, még ma is mindezeknél nagyobb érdemnek tartatik, a zsidókat és zsidóságot nem ismerni, rosszul ismerni, vagy szándékosan félreismerni.

Pedig nincsen jelentésebb emlék, mint a zsidóság; nincs természeti csoda, mely felérne ezen történeti csodával, ha csak azon végnélküli változatokat nem tartanók annak, melyeken az őt véres karddal üldöző előítélet keresztül ment. Minden század a maga uralkodó nézeteihez tudta ezen előítéletet idomítani, és nincs eszme, nincs érdek, melyet a korszellem valaha uralt, s mely a zsidóság ellen öldöklő fegyverül fel nem használtatott volna. De a legnevezetesebb ennél azon mindenkor nyilvánosságos ellenmondás, melylyel a zsidónak mindig épen azt tudták be bűnül, a min az emberiség épen a legnagyobb lelkesedéssel csüggött.

Mert míg a valláshősöket szenteknek nyilvánították azért, mert bátran léptek a máglyára, ugyanakkor a zsidót elítélték hitmartiriomsága miatt; míg vallási buzgóságban keresztes háborúkat folytattak, városokat és országokat tűzzel vassal pusztítottak, ugyanakkor bűnül rótták fel a zsidónak ősi története arany lapjait, kiemeltetvén mindig csupán azok, melyek szintén vérrel, habár a legmegátalkodottabb pogányok vérével beszenyzevék; míg a béke s gyermekei, a művészet és tudomány mellett buzogtak, ugyanakkor a zsidót gunyolták és üldözték háború és vadászat iránti idegensége miatt; míg e szavakat „világkereskedés és világforgalom“ a trónusokra ültették, ugyanakkor a zsidót káromlották és elnyomták azon okon, mert a kereskedést ő méltatja, becsüli meg legjobban; sőt míg mai nap is népeket és nemzeteket életképeseknek, bámulatra és egy világ részvétele kétségkívül méltóknak nyilatkoztatnak azért, mert egy pár évi időköz után el nem pártoltak atyáik törvényeitől, és magokra hagyatva a fejtelenség büneibe nem süllyedtek, ugyanakkor nem átalják a zsidót bűnök hiányában némi szegletességek miatt gonosztevőnek nyilvánítani, dacára annak, hogy szenvedései oly időszakra terjednek, mely mellett némely nemzetnek történelmi létele is észrevehetlen ponttá csökken, és dacára annak, hogy oly módon és oly reménytelenül szenved, hogy az mi másokat kétségbe ejt, neki még enyhet, vigaszt nyujtana.

Honnan már e visszasságok? miért ily eredménytelenek mind ama kémlelő vizsgálatok?

Nem csak azért, mert a szeretet helyett a gyűlölet teljesíté azokat, hanem még inkább azért, mert itt az elismerés engedmények nélkül teljes lehetetlenség, mert nem csupán elméletileg szép, hanem egyszersmind gyakorlatilag is ép oly nagy horderejű igazságok forognak kérdésben. Volna csak a zsidóság egy eltemetett Pompéji, vagy egy összeomlott Ninive, lelkesedetten áldoznának milliókat, hogy egy egy hamvaival telt vedret napvilágra hozhassanak, s úgy látszik, hogy a zsidók legjobban úgy biztosíthatnák magoknak a szellemi emáncipációt, ha az anyagi jogegyenlőség iránti minden igényükről ünnepélyesen lemondanának! — És ezt annyival inkább tehetnék, miután annyi mindenestre bizonyos, hogy ezen igény csak a jognak és az opportu-

nitásnak szempontjaiból bírálthatatik meg, a jog pedig rég javunkra döntött, s az oppportunitás ítélete, legalább azon oppportunitásé, melyet némely szemek csak az alkony végperceiben szoktak felismerni, bizonyosan hasonló leend.

Meglehet azonban, hogy mégis igazságtalan vagyok, meglehet, hogy ellenségeink, s még azok is, kik pedig tudósok, akademikusok nem is tudnak a zsidók és a zsidóság felül egyebet a kofák ajkairól ellesett szidalmaknál.

Ezen esetben azonban annyival inkább felesleges volna ügyünk érdekében ujlag szót emelni, miután barátságos és ellenséges kézből tengernyi értekezés folyt már e tárgyban; s inkább oda kellene működnünk, hogy történetünk és irodalmunk, s annak ismerete iránt hazánkban is némi érdekelttség költessék.

Mily módon történhetnék ez, azt itt fejtegetni nem szándékozom, miután a feltett igazságtalanságot el sem ismerem, s az érintett vastag tudatlanságot fel sem teszem; sőt inkább azon hiszemben vagyok, hogy a gonoszlelkű rágalmazásoknak csakugyan elmaradt még leghathatósabb cáfolatuk, egy cáfolat, mely ép oly könnyű, mint megvitathatlan, s melyet tehát legalább még megkísérteni kötelességünk, mielőtt elleneink érzülete felett végkép pálcát törnénk.

Bizonylatainkat, a zsidó iskolás gyermek magaviseletéből meritendjük, mint az zsidó s mint keresztény iskolákban nyilatkozik. Hogy azonban bizonyításunkban alaposabbak lehessünk, s olvasóinkat egyszerre tulságosan ne terheljük, jelenleg több tért igénybe nem veszünk, hanem egymást sorozatosan követő értekezésekben fogjuk e tárgyat e lapokban fejtegetni.

Grossmann Ignác.

## Szózat az „Israelita-Magyar-Egylet“-hez, és a hazai hitközségekhez.

Midőn m. évi április hóban a hazai hitközségek nagy részének képviselői, Pesten a hirhedett gr. Károlyiféle konferenciáról emlékezetessé vált értekezleteket tartották, egy izben az „Israelita-Magyar-Egylet“ helyiségeiben is összegyűltek, némely ez egylet hatásköréhez tartozó közérdekű tárgyak felett tanácskozandók.

Ezen tanácskozás alkalmával azon javaslatot tette ft. Löw Lipót szegedi főrabbi ur, miszerént az egylet egyik lényegesebb feladatának tekintse, a szentírásnak jó, úgy a Mássorának mint hazai nyelvünk ujabbkori haladásának megfelelő magyar fordítását megszerezni, s kiadni.

Az indítvány akkor a jelenlevők élénk helyeslésével találkozott, s úgy hisszük többi hittestvéreink által is pártkülönbség nélkül tetszéssel fog fogadtatni.

Annyival sajnosabb tehát, hogy a dologban semmi lépés nem történt, s jelenleg is csak mint a ft. ur indítványa létezik.

Azt tudjuk, hogy az akarat a tisztelt egyletben nem hiányzott, s így e részbeni tétlenségének más oka is alig lehet, mint hogy anyagi helyzete a foganatosítást lehetlenné teszi.

Igaz ugyan, miszerént a vállalat nagyszerű, s tehát nagy költségberuházást kíván, de másrészt alig hihetjük, hogy az egész hazában találkozni csak egy község is, mely ezen általános hasznú, s értékét évtizedek mulva is megtartó műre egy pár forintot szívesen ne áldozna.

Ha pedig felteszszük, hogy csak 200 község szentelne e célra a nagyobbak többet, a kisebbek kevesebbet, de átlag évenként tíz forintot, 5 év múlva jó magyar fordításban birhatnók a szentírás összes könyveit. — És a községektől sem kellene ezen támogatást ajándékképpen venni, hanem a kiadott fordítások aránylagos számú példányaival lehetne őket kárpótolni, miknek a községek iskoláikban és magán könyvtárakban százszoros hasznukat vehetnék.

De jósolni merjük, a községeken kívül is, számos lelkes egyén találkozónék Izrael fiainak sorából, kik ily nemes célra örömet adoznának jelentékenyebb összegekkel is.

Ft. Löw Lipót urhoz csatlakozva tehát csekély magunk is, ajánljuk ez ügyet a hitközségek s egyéb lelkes hitrokonaink, ajánljuk legkülönösebben és újból az „Izraelita-Magyar-Egylet“ figyelmébe.

A vállalat szükségessége mellett itt csak két indokot hozunk fel.

Kellően képzett magyar lelkészrendünk mindaddig nem lehet, míg megfelelő tanintézet mellett, a szükséges tan- és tudományos könyvekről is nem gondoskodunk, melyből azok készütségüket meríthetik, s tanulmányukat épen magyar nyelven nem üzhetik. — Egyes kiváló tehetségek ily segédeszközök nélkül is elérhetik a kitűzött célt, de az ily tehetségek épen nem gyakoriak.

Míg tehát saját hitfelekezeti irodalmunk nincs, addig kellő készütségű magyar lelkészeink sem lesznek, — e hitfelekezeti irodalomnak pedig kezdete és alapja a szentírás!

A magyar nyelvnek a bibliai oktatásnál alkalmazása szintén egy jó fordítástól feltételeztetik, s míg ilyen nem birunk a magyar nyelvnek e részbeni használatát tanítóinktól méltán nem is követelhetjük, sőt azt, ha a tanító mind a héber, mind a magyar nyelvben nem különösen jártas, (a mi pedig vajmi ritka eset!) megengedni is veszélyes lesz!

Ez pedig most, midőn végre valahára magyar iskolák szervezéséhez fogtunk, igen nyomós érv.

Felszólítjuk tehát a hitközségeket, hogy e részbeni támogatásukat tehetségükhöz képest az „Izraelita-Magyar-Egylet“-nek felajánlják.

Felszólítjuk az Izraelita-Magyar-Egylet-et, tegyen legalább egy kísérletet, s intézzen egy erélyes felszólítást a községekhez, — a részvét, a süker semmi esetre sem fog elmaradni!

Sőt azt hiszszük az egylet még akkor sem kockáztatna semmit, ha már egyelőre is pályázatot hirdetne a szentírás egyik meghatározandó könyvének fordítására, a támogatás még csak annál általánosabb lenne, ha mindjárt szemmel látnók, hogy a jó akarat tetterővel párosul.

Még egyet!

Ha e felszólításnak sikere találna lenni, arra figyelmeztetjük az „Izraelita-Magyar-Egylet“-et, hogy a fordítások beszerzésénél mást, mint a nyilvános pályázás útját, ne válaszson, mert csak ez uton ismerhetjük fel mind a meglevő erőket, s csak ez uton reményelhetjük a lehető legjobb fordítást: s mert még azok is, kik a versenyben a koszorút el nem nyerendik, munka közben mind a héber, mind a magyar nyelvben nagyobb tökélyre jutnának, a mi ismét kettős haszon leend.

—z—

## Néhány szó a mózesvallásu ügyvédjelöltekről.

Azon körülményt, hogy Schoenberg Armin jogtudor ur a nm. m. kir. curia által m. é. december 10-én ügyvédkül feleskettetett, és az ügyvédi diplomával ellátatott, a „Pesti Napló“ azon megjegyzéssel közölte, miszerént: „ezen tény kézzelfoghatólag cáfolja meg némely bécsi lap azon vádját, mintha a magyar főhatóságok ellenségei volnának az emáncipációnak.“

Hasonló értelemben nyilatkozik a „Ben Chananja“ pesti levelezője azon meglepő változattal, miszerént ezen felesketés előtt több keresztény jogász, mózesvallásu kartársaik érdekében petíciót szándékozott benyújtani, de ez most már feleslegessé vált. „miután a zsidó ügyvédek előtt a pálya immár nyitva áll, s az akadályok elhárítottak.“

Nem akarom hinni, hogy a „Pesti Napló“ szándékosan ferdítette volna el fentebbi közlését, de miután e közlés folytán mind hitfeleink, mind a keresztények között a mózesvallásu ügyvédjelöltek ügyének mibenlétéről egészen hamis nézet keletkezett, szükségesnek tartjuk, a tényállást, úgy mint az jelenleg van, röviden a közönséggel megismertetni.

A tek. kir. ítélő tábla mindazon mózesvallásu ügyvédjelölteket, kik hozzá ügyvédi diplomájuk kiadatása végett folyamodtak, elutasította azon indokolással, hogy a magyar törvények a zsidókat az ügyvédség gyakorlataból kizárják, minélfogva a kir. tábla, mely csak a törvények alkalmazására van hivatva, minden zsidót elvből — az egyes folyamodványokra való tekintet nélkül. — elutasítani kénytelen.

A folyamodók között voltak Goldstein Simon és Schoenberg Armin jogtudor urak is, kik az elmúlt évtized alatt O Felsége legmagasabb elhatározásának alapján ügyvédekévé lettek kinevezve.

Miután a nm. m. kir. udv. kancellária magát ezek érdekében közbevetette, a kir. tábla az összes folyamodványokat, az elutasító határozattal egyetemben legfelsőbb helyre felterjesztette.

Ezen felterjesztés következtében meghagyta a nm. m. kir. udv. kancellária a tek. kir. ítélő táblának, hogy Goldstein és Schoenberg jogtudor urakat, mint királyi kiváltsággal felruházottakat eskesse föl, s ügyvédi diplomájukat szolgáltatassa ki.

Ezen tényállásból pedig kettő következik:

Először, hogy az említett két ur nem a nm. m. kir. curiától, hanem közvetlen O Felségétől nyerte ügyvédi jogosultságát, s hogy a kir. tábla csak a legmagasabb parancsot teljesítette, még pedig saját elutasító határozatának ellenében; miért is Schoenburg ur felesketéséből a magyar főhatóságoknak a zsidóemáncipáció iránti barátságos voltára semmi következtetést a „Pesti Napló“-val nem vonhatunk.

Másodszor, hogy a többi jelöltekre nézve, kik pedig számosabban vannak, és kik az utóbbi években ügyvédekévé kinevezve nem voltak, fenmaradt a kir. tábla elutasító határozata, hogy tehát ezek előtt a pálya nyitva nem áll, s az akadályok elhárítva nincsenek, minélfogva a keresztény jogászoknak szándékolt petíciója is feleslegessé nem válhatott, de mely szándékról és petícióról mi — fájdalom — semmit sem hallottunk! M.

Pesten, 1862-ki január 5-kén.

Sajnos tapasztalta minden jóra való magyar zsidó azon részvétlenséget, melylyel a múlt évben megjelent „Magyar Izraelita“ találkozott, ugyanígy hogy a magyar zsidók egyedüli közlönyének megjelenését felkelle függeszteni. Ez által midőn egyrészt hathatós fegyvert szolgáltatunk elleneink kezébe, kik úgy is minden alkalmat felhasználnak nevünk megbélyegzésére, másrészt minmagunkat fosztottuk meg oly közlönnytől, mely gyakran megsértett érdekeinket képviselje, azokat védelmezze, jogaink mielőbbi érvényre jutását előmozdítsa. Mától fogva a „Magyar Izraelita“ újra fog érdekünk védelmére a küzdőterre lépni, újra iparkodni jogainkat érvényre emelni, és mi legfőbb az ifjú erőknak tért nyitni tehetségek kifejtésére és gyakorlására, hogy ne kellessék még sokáig hátra maradnunk nyugati testvéreink mögött, kik mint mindenben, úgy a

journalistikában is derék contingenset birnak kiállítani; sokkal inkább mint azoknak, kik mindenütt polgártársaikkal egyenlő jogokban részesülnek, kell nekünk, kik naponta minden oldalról megtámadtatások tárgyai vagyunk, iparkodnunk ily contingens kiállítására, mi azonban csak a fiatal erők rendszeres és folytonos gyakorlása által érethetik el. Csak mint ezen fejlődés terét is örömmel kell tehát minden magyar zsidónak e lap ujalagos megjelenését üdvözölni és azt erkölcsi s anyagi pártfogásban részesíteni.

Reméljük, és hitsorsosinktól méltán elvárjuk, hogy e lap, melynek célszerűségét sőt szükséges voltát minden elfogulatlan ember átlátja, nem lesz újra kénytelen részvétlenség miatt megjelenését, ügyünk kárára és ellenségeink örömeire felfüggeszteni.

Décsey Zsigmond.

## TÁRCA.

### Az anya keserve.

„Ki fénye átragyog a multon,  
Mint csillagé a sűrű lég ködén  
Kiben ezernyi vész dacára  
Még fennen él egy büszke szent remény,

Mondd, ó mondd meg ékes drága hölgy,  
Mi bánat ül magasztos arcodon?  
Mi fájdalom emészti kebled,  
S szemedre gyászos könnyelpelt mi von?

Tekintsd, vitézek ők és hősök!  
Mind érted él s éretted halni kész;  
Mint védfal állanak körülted,  
S láttukra gyáván megkerül a vész.

Ki ily fiakat szült, az anya,  
Ne érje keblét bánat érzete;  
Örüljön az, büszkén örüljön,  
Mert ritka anya s ritka gyermeke!“

„Igen, vitézek ők és hősök,  
Mind értem él és végiglen hivem,  
S hogy anyjuk én, büszkén kiáltom,  
S visszhangzik rá hön dobbanó szivem.

De haj, az anyaszív szerelme  
Ölébe zárja mindegyik fiát!  
Mig csókot nyom egyik ajkára,  
Szendén simítja a másik szöghaját.

Mert vérem vére ők mindnyájan,  
Egytől egyig hűséges magzatom;  
E kar növelte nagygyá őket,  
E karral őket most is ápolom.

Mert mind szeretnek engem híven  
S vérét nem egyszer ontá értem már;  
Ha sirok én, velem könyeznek  
S örülnek, ha derül a láthatár.

S mégis, mégis ők a testvérek,  
Mint üldöznek egynémelyik testvért!  
Maguktól hidegen taszítják  
Mint hívtelent, az Isten tudja mért!

S ha jő a gyermek búsan hozzám  
Hű keblemen vigaszt keresni fel:  
Ott is még utána rontanak,  
Hogy engem, anyját végkép hagyjon el.

Hiába mondja, hogy testvérök,  
Hogy engem, őket ő is úgy szeret,  
Hiába szólok én is, anyjuk,  
Hogy fiam ő is, mint a többiek:

Erővel elragadják tőlem  
A hűt, ki mélyen hozzám nőtt, tapadt,  
S válni nem tudó kezében  
Ruhámról egy egy foszló rongy marad,

S keblén ereklyeként megőrzi  
És ejt reája sűrű könyeket,  
S nem szünik meg titkon szeretni  
Anyját és a kevély testvéreket.

E sorsán drága gyermekének  
Az anyaszív mély bánatba borúl,  
Nem enyhül az, mig egymást híven  
A két testvér szeretni nem tanul.“

„Sírj, csak sírj, te bánat gyermeke!  
E nagy világon nem találsz enyhet;  
Foszlány maradt csak rád anyádtól,  
Szárítsd föl véle hulló könyedet.

De ó, ti hős, nemes vitézek,  
Anyátokat kik úgy szeretitek,  
Nézzétek : úr van ott s azon át  
Anyátok szegénysége didereg!“

**Klein Adolf**

## A regény.

(Börne-től.)

*Magyarra fordította Fischer Jánosné.*

— Egy kevéssé sem szeret ön engemet, sottogá Karolina barátjának, egy selyem szálacska lebegtetvén újjai közül, ennyit sem! E szavak után ott hagyván zondáját, a szoba legtávolabb székéreült s dacolt.

— De illetlenül viseled magadat ismét, — mondá édes anyja — lám, hogy elkedvetlenítetted az ezredest! Valóban ti mindketten dicsően néztek ki, szépen készültök menyegzőtökre.

— Menyegző? . . . . viszonzá Karolina, szöke fejecskejét csóváltatva. . . . azt még meggondoljuk; azon csipkéket, melyeket nagybátyám küldött, minden egyéb bálon is használhatom.

— A grófnő nevetett. — Ej te kedves ártatlanság, hát ezt hol tanultad? Hisz úgy beszélsz mint valamely marmonteli erkölcsi beszély!

Légy okos, jöjj hozzám, s magyarázd meg haragocskádat.

— Kegyednél sincs soha igazam, anyám. Ilyen az imádó? Így kell a jegyesnek kinéznie? Más menyasszony annyi költeményt kap, hogy olvasni sem győzi, és én egyetlen egy verset sem kaptam még, holott tudom, hogy Napoleont egy órában magasztalta. Károly nekem regényt ígért, melyben engem rajzolni akart, én annak szerföletét örülék. De ennek már most hat hete, és valahányszor reá emlékeztem „holnap“-pal felel, és oly iszonyatosan tekint rám, mintha rút bajszosaival ördiszletet tartana. „Holnap uram“, már ön nekem épen nem tetszik! Az ezredes sértettnek látszik és hallgatott. Karolina kezét nyújtá neki. — Legyünk jó barátok, ne haragudjál édes Károlyom! — Haját homlokáról elsímtva folytatá: . . . . Hol is kaptad ezen sebet? hogy azon nevet meg nem jegyezhetem magamnak.

— A smolenski csatában. — A gyalázatos kozákok! Az ugyan nagy fájdalmat okozhatott? — Ez nem volt legfájóbb sebem.

— Ma igen udvarias vagy barátom! Várj csak, hadd ismerjem ki szíved dobbanását. . . . Kezét mellére tévé, mire őt az ezredes hévvel zárta karjai közé. . . .

— Kedvesem! a katona sokat tanul nélkülözni és vesztetni, ah! de tégedet nem veszthetnélek soha.

— Jó Károlyom, mi mindig, mi örökké szeretendjük egymást!

— Hallhatatlan minden igaz szerelem; sem a hűtlenség, sem az ármány, sőt még a halál sem képes azt előltni. Csak szunyadoz az elridegült szívből, mint koporsóban téli pázsit alatt, hogy a tavasz napsugariban ujult erővel feléledjen! Az óra az öröklét testi leple — örökké szeretik egymást azok, kik csak egy óráig szerettek.

— Mit mondasz, Károlyom? . . . .

Az ezredes egy füzetet vón ki zsebéből, s mosolyogva nyújtá át arájának.

— Imc, Karolina, az ígért regény.

Karolina a régen várt ajándékot a legbájosabb édelgessel jutalmazá.

— De várj — mondá fenyegetőleg — most látom csak, mint tudod magadat tettetni!

Azt gondolám, hogy tudja Isten mennyire haragszol, mivel ígéretdre emlékeztettelek, és — nemde, csak azért mutattál ily komoly arcot, hogy meglepess? Hanem, mi is a neve regényednek, hisz címet nem is látok?

— Ahogy akarod, kedvesem!

— Hogy végződik a történet, szomorú-e, vig-e?

— Amint jön, Karolinám.

— No, foglaljatok helyet, és te Károly olvasd el regényedet. Te pedig Frigyes, mondá fivérének, a kapitánynak, ki nehéz léptivel a szobát megrendítte, ne háborgass bennünket sarkantyúddal, foglalj el kényed szerént a széket, de meg ne mozdulj. Hallod?

A kis család az asztal köréült. Az ezredes a felnyitott füzetet maga elé tévé s fejét kezébe hajta. . . . Hadi béke, oh csaták édes nyugalma — mondá halkan.

— Hangosabban kell beszélned — sottogá Karolina — anyám különben meg nem érthet.

— „A téli idő lejárt, a tüzek eloltattak, az ablakok megnyitattak, nyájas napsugarak deríték föl a komor szobaleget, a tavasz ezerféle játékhoz szólított, csábított. . . .

Elég — kiálta a felugrott kapitány, karján fogva az ezredest, elég sógor, már ismerem az egész történetet. Most következik az ég, egy erdő, egy folyó és egy különös fa, mely alatt Rinaldo ül, sóhajtozva vagy káromkodva. . . .

Karolina a fecsegő szájára tévé kezét: Halld csak Frigyes, szürkéd már kétszer nyertett, le kell menned és nézned, mi baja barátoknak.

— Nem — viszonzá a kapitány, letilók és meghallgatom a regényt; hanem majd meglátjátok, hogy igazam van; Rinaldo fa alatt ül, sóhajt vagy káromkodik.

Az ezredes folytató: „Gyermek és madár ujjongott, a boldog szerelem mosolyogva hallgatott, a boldogtalan keservesebben sirt, de csendesebben. E szép napok egyikén sétáltak Ágoston és Klára a dombra, a honnan a folyót, a várost, az ő várakat, s a ligetben összegyűlt, Ágoston születés napját megünneplendő vidám vendégeket szemlélhették. Az ifju ellenséges földön, idegen házban, a melybe hadivendégkép jött, súlyos betegségbe süllyedt, és midőn lázzsendergéséből feleledt, ujjalag talált élet, a kikelet és a szerelem mosolygásától fogadtatott. — Klára, nyájas gazdának gyönyörű leánya, gyógyitala utolsó serlegét remegő kézzel és lesütött szemmel nyújtá neki.

A leány szíve szájalomnak, az ifjúé hálának nyílt meg, s mindkettőbe a szerelem osont be. Hamar megérték egymást.

Klára szülei örömmel nézék e kölcsönös vonzódás keletkezését. Ágoston titkára volt egy francia herceg és tábornagnak, és alkalmat talált magát a császár előtt kitüntethetni, és mindig gyorsabban haladt a szerencse pályáján. Klára keze meg lőn neki ígérve.

„A szerelmesek fenültek a molypadon édes beszélgetésbe merülve, Ágoston hagymáziról beszélt és arról, mint jelent meg neki egy kék mezű angyal, ki neki gyógyulást jósolt.

Klára aggodalmiról és átsirt éjjeliről beszélt. Így subogott el egy édeni óra. A nap búcsút vett, a lég hűvült, Klára figyelmezteté barátját, hogy még kimélnie kell magát.

Lesietének a dombról. Klára ingerkedő vendégektől fogadtatva, piruló arcát anyja keblén rejté el. Ágoston, kinek egy inas azt jelenté, hogy egy idegen nő kocsiában a kert ajtaja előtt várja, és vele beszélni óhajt, oda sietett.

Egy vén anyóka, dűsan, de bizarr módon ültözve és ékitve, botra hajolva tántorgott eléje. Ágoston karjaiba rohan. . . . Anyám! . . . . Fiam! . . . . Hála az égnek kedves fiam, hogy életben és jó egészségben talállok. Most örömet meghalok. — Mily meglepetés! . . . . Leveledre, melyet orvosod által irattál, mindjárt utnak indulék, hogy betegségemben ápolhassalak. Utamban magam is roszul lettem, és nyolc napig feküdtem. . . .

Drága anyám! . . . Valósággal, te vagy-e kedves fiam? Alig ismerem rád! Mennyire megváltoztál! Előkelő uri ember lettél, boldogult atyád mindig mondá, e fiuból férfi válik. Ah, hisz még érdemjeled is van. Hanem fiam azt nem szabadna viselned! Édes anyám, viszonzá Ágoston mosolyogva, ez nem kereszt, ez csillag. . . . Igen, igazad van. Nézd csak mily drágaság! De könnyen elveszthetnéd; varrasd erősebben ruhádra.

Ez alatt a vendégek, kik e csodálatos jelenetet távolról nézték, oda értek. Klára ingerkedve tartá zsebkendőjét szemei elé, s zokogva mondá: te hűtlen, te gonosz, megcsaltad kedvesedet. mást szeretsz! Klára szülei nevetve fenyegeték ujjakkal. Finoc ur, derék ur, ezt még jókor tudjuk meg. . . . Ah! Rachel asszony — szólott egy ifju tiszt — ezen báró urat ugy-e bár a bajból segített ki? zalogva van-e még nálad? Van-e váltócskád? keresztényesen bánj ám vele. . . . Ágoston a gúnyolój felé fordult, lángoló arccal és fenyegető tekintettel mondá: Ó anyám! . . . .

Egy fájdalmas kiáltás, melybe a grófnő kitört, a felolvasást itt félbeszakítá.

Karolina s fivére ijedten ugrának fel. Isenem, szeretett anyánk, mi baja, hisz elsápadt? Semmi, gyermekem, semmi, régi szívdobogásom. Hozzátok gyógyszeremet.

Miután a grófnő ismét felüdült, megkéré az ezredest, hogy olvasását holnap folytassa, mert feje fáj.

— Hát nem tudák Klára szülei, hogy Ágoston zsidó? — kérdé Karolina az ezredestől.

— Azt holnap tudandjuk, viszonzá ez.

— Ez ördögi historia, jegyzé meg a kapitány. Így a házasságból már mi sem lehet, és a fa alatt sóhajtó Rináldóm Mózes ivadéka. Holnap mégis meg kell kérdenem házi zsidónktól, Mózes törvényei szerint szabad-e a hébernek szerelmessé lennie?

— Valóban keflmetlen dolog, vágott közbe nevetve az ezredes. Mit tenne kegyed, nagyságos mama, ha leányával történék ily szerencsétlenség?

A grófnő elejtett zsebkendője után hajolt.

— És ön sógor ur?

— Ördög és pokol, viszonzá a kapitány, lábával toppantva, ha rajtam egy átkozott zsidó ily csint ejtene, a fickót a harmadik emeletről dobnám le, hogy Ábrám apa ugyancsak feljajdulna, ha hirtelen ily nehéz tuskó esik ölébe . . .

— És te — és kegyed kisasszony? kérdé az ezredes Karolinától.

— Ez mély bókra hajlott. Köszönöm a bököt ezredes ur. Valóban, ön igen udvarias.

Hogy képzelheted csak Károlyom, hogy én egy fekete latorzsidót valaha megszerethetnék?

— Van szöke és becsületes is, viszonzá az ezredes.

— Kétségkívül rossz, igen szomorú elválni, miután szerették és csókolgatták egymást, de mit lehet tenni?

— Te tehát elfordulnál szeretődötől, Karolina?

— De hogy is ne? Hisz a szegény Klára kinevettetnék, és zsidó férje még cassinóba sem járhatna. Hanem eszesen kellene hozzá fognia, ha elküldi. Kedves Smül uram — így szólnék jegyesemhez — nemde anyám minden zsidó keresztnéve Smül? — Kedves uram kincsem, igaz, szerettem; Isten tudja, hogy történt, mindig bohó leány valék, — hanem, Smül uram, legyen okos, mi házasságra nem léphetünk. Ne haragudjék, édes Smül uram, lássa önnek ajándékozom minden ékszeremet és csipkémeket sokat érnek, jól nyereszkekedhetik rajtok a braunschweigi vásáron, de adja viszsza szavam.

Vedd! mondá az ezredes remegő hangon, s mint az őrtül elrohant.

## 2.

Eloroztatok gyermekségem játékaikat rossz cédák ti? Sőt hirtettetek ifjuságom édes kelyhébe, az álnok rágalmat, a balga gúnyt oda állítottátok a férfi útjába — visszatartóztatni nem tudtatok, de fáradtan, kedvetlenül és öröm nélkül értem el a célt.

Érzést érzés után gyilkoltatok bennem, s temetővé alkottatok ez élettelen keblet. Hogy még boszúm sem maradt, hogy meghocsájtásra sincs erőm, és őket megfenyítendő nincs elég gyengeségem! Nem érhetem el őket rókabarlangjukban, nem bókolhatok, nem mászhatok; és mint mindenkor, úgy most is e ravasz állat lesz a jog. . . Oh, e gyönyörű derült nap, mi hamar múlt el! Ime itt vannak ismét a régi denevérek, melyek oly sokáig homlokom és füleim körül repdestek; itt vagy ismét gunyoló kísértet, mely engem az anyaméhből a bölcsőbe, a bölcsőből az iskolába, az iskolából az életbe csalogattál!

Egy szó — nem, annál is kevesebb — egy régi hang elbeszélése — iszonyú varázs! . . . vesztve, elárnlva, megcsalva! . . . A megzavart elmének és sértett szívnek ezen indulatos kitöréseiben törekvék Károly bánatát elfojtani. Corre hű barátja s fegyvertársa, régóta volt segítségére. Derék! — kiálta ez tapsolva, derék Károly! Dicső hasonlíthatatlannul, Talma, egész Talma! próbát tettél? A komédiát előadjátok-e holnap a nagyságos mamának? — A komédiának vége, viszonzá Károly. — Már megtörtént? Kár, szerettem volna nézni. Volt e taps? Megdicsérték-e a nemes rokonok? A magas istenek mosolyogtak-e rád? O te szerencsés!

Veszve, oda minden, csupán téged birlak még.

Károly könnyező szemekkel borult barátja keblére. Mi ez Károly, mit jelent ez? Ez nem játék, szólj mi történt? Károly beszélt, s sirta magát. Ez az egész? Hogy zsidó vagy? kérdé Corre harag s nevetés közt. Én még kevesebb vagyok mint te, meg sem vagyok kerestelve. Nevem Brutus, s hála Istennek nem áll a szentek naptaiban. Azon jámbor báránynak, melyek türelmesen ölelték, sítették s megemésztették magokat, egyike sem viseli férfinévemet, inkább tartozom azon merész vadászokhoz, kik megölték azon harkasokat, melyek a báránynokat széttépték. — Minden, sohajta Károly, minden veszve van! — Minden? kérdé Corre elérzékenyült hangon, s ezen forradásod neked semmi? s annak emlékezetét, kiejt hordozod, semmibe sem veszed?

Ezer szívvvel szerettem a leányt, így taszítottam vissza boldogságom küszöbéről.

Légy férfi Károly, leányt vesztél, de magadat nyerted meg. Minthogy odajutott a dolog, nyíltan szólhatok veled.

En a szerelmet nem ismerem soha, tábor gyermeke vagyok, de a mi Károlyomat legyőzte, az valami méltatlan nem lehet. Azonban bár mást választottál volna inkább! . . . És habár a sanda Alison, markotányosnőnk kedves leánya lett volna is, holdvilágos éjjeket átsóhajtottam, átvirasztottam volna veled, mosoly nélkül. Hanem ama hű pávanem lelke undora. Te nem ismered őket Károly, én jobban ismerem őket. A kutyát mi nem vetjük meg annyira, mint ők bennünket. A felfuvalkodott erkölestelenek, hogy ne ismerném őket! Ok készítének utat minden győzedelmünknek. Fejedelmet, országot és nemzetet elárultak. Polgáraitokat fegyverrel és nem mindig győztük le, amaz isteneket pedig arannyal és csillámmal, és ugyan mindenütt.

Légy vig Károly! Bort ide, tritsük e poharat. Eljen a szabadság! Eljen a szabadság! viszonzá Károly lelkesülten, halál és enyészet minden erőszaknak!

Az ajtó hevesen ránttatott fel, s a kapitány, Karolina bátyja dühösen rohant a szobába. A késő alkony miatt csak hangjáról lehet megismerni. Elvégre megtaláltalak gaz zsidó! Megvan a lator! És botjával megtámadá Károlyt. — Ez kardját keresé, s mivel nem találá, Corre felé nyomult, hogy azét ránthassa ki hüvelyéből. Corre visszataszítá. Ne bánts, mondá, e kard az enyém, s csak én vezetem. — Így helyes, kiálta a kapitány gunyakacajjal, zsidó és francia, francia és zsidó, ez összeillik, és felér egymással. Ránts, kiálta Corre, őrizd rózsavéredet, udvaronc! Kitértek s a második csapásnál a kapitány lerogy s véreben ftrdik. — Siess, szaladj a hadi sebészert, kiálta Corre szorongva. Küldj a papért, monda Károly nyugodtan s hidegen; hívd a papot, hogy helyeztesse a többihez.

## 3.

P. Karolina barátnéjához.

Ha igaza volna kedves Zsófim, ha az ifjuság éveiben sebek és fájdalmak hamar gyógyulnának és felejtetnének, nem volnék-e akkor még nyomorultabb. Boldogságomból csak bánatom maradt meg, és ez is könnyebben elviselhető az üres szívnél. Tegnap mult esztendeje, hogy jó anyám meghalt, én egész nap sirtam. Bátyám erőszakosan ébreszté fel keblében szunyadó haragját; este vért köpött, s igen beteg volt. Ah be rettenetesek a férfiak!

Szegény Frigyes! Nincs többé ereje, a szobán vezetés nélkül végig járni, és gyűlölni még is van még ereje. Nincs többé remény hozzá, ezt nekem az orvos árulá el, ki vigaszt nyújtott, mielőtt azt kerestem.

A mellén ejtett seb, gyógyíthatlan. Valamennyi ismerőstnk, kik az ezredesseli viszonyomat rosszalták, s anyámra azért nehez teltek, elhagyott. Midőn a szerencsétlenség utólért kárörömmel néztek ránk, s most csak közönyös arccal találkozom. De elhagyott a szerencsétlen! Ön férje s gyermekei, kedves barátném, egy mindig szorosb, s édesb kört fognak körülötte képezni, s ön is csak azért fog rólam megemlékezni, hogy jólétének annál inkább örülhessen.

Az ezredesről mitsem hallottam. Minap azt beszéltek, hogy az angolok fogságába került.

Tán nem is volt igazi szerelem, mit érte érzék, de a legnagyobb vonzódás volt, melyre képes valék.

Nem találhatom fel többé magamat. Anyám s bátyám szenvedései megzavartak, s elvesztém szívem régi irányát. Nemeskeblű ember volt, s engem legnagyobb gyöngédséggel szeretett. Vajon gondol-e rám? Ó férfi. Ha bátyámat elveszttem, nevelő intézetbe igyekezndem jutni. U. asszonyság házat ajánlotta, de nem nézhetek gyermekeket anyjuk közelében; idegen gyermekekhez kell csatlakoznom, őket is elhagyott árváknak képzelnem, kiknek idősb testvérök vagyok. Isten önnel, édes Zsófim, s fogadja őszinte halámat szives leveléért.

W. Ezredes Corrénak.

Cadix, 1819. dec. 26.

Ismerem szivedet, Corre, és hiszek annak, ha nem is érhettem meg. De bár ki másnak mondanám: Te a szabadságot szereted, s nem szolgálhatsz a zsarnokságnak? De nem minden felett szereted őt. Brutus bárgyunak tetette magát — én többet tettem, mint ő.

Négy év óta mosolygok mint egy gazember, aranyokat rakok zsebre mint egy lator, s minden csuklyással kötök barátságot. Igaz, olykor este roskadoznak térdeim a nap viszontagságitól, akkor kihajókázatom magamat a tengerre, elbeszélem a hullá-

moknak titkomat, s erősödve térek haza. Te azt kérdezed, miért kerülöm hazámat? Nekem nincs hazám, a külföldöt még nem látam. Ahol börtönök vannak, ott ismerem meg hazámat, hol üldözést találok, ott szívom gyermekségem levegőjét.

Hozzám a hold ép oly közel áll, mint Németország. Csak egyszer a vigyázatlanság órájában, nyitám meg e vértezett szívet, s ekkor is hamar s jól találtak. Ez nem történik többé. Rendben van minden, a szelek kedvezők, kevés nap mulva szebb menny ragyog fölöttem. Nincs időm többet beszélnem, de tudd meg, hogy azon nap, melyen e levelet veszed, barátod élteinek legboldogabbika.

(Vége.)

## P E S T.

Vidéki olvasóinkra nézve talán még ma is érdekel birand, — ha rövid vázlatban megismertetjük velök e helyütt a pesti izraelita hitközség előljáróságának jelenlegi szervezetét.

A községi közigazgatás a Pest városának hatósága által is helybenhagyott új községi statutum szerint, egy nagy választmányra van bízva, mely öt osztályban működik. Ezek elseje az istentiszteleti és szertartási, a második az iskolai, a harmadik a jótékonyági ügyeket, a negyedik a pénztári kezelést, az ötödik végre a községi gazdaságot látja el. Mind ezen osztályok élén egy-egy s az egész választmány élén ismét egy elnök áll. Ezen hat elnök együtt képezi az előljáróságot, mely a még rajtok kívül 45 tagot számláló választmánnyal együtt a község ügyeit intézi. Fontosabb ügyek eldöntése a közgyűlésnek van fentartva, mely az előljáróság és választmány tagjain kívül még 150 választott községi képviselőből áll.

Fentartjuk magunknak legközelebb még bővebben foglalkozni a pesti hitközség statutumával, miután ez különösen ott, hol a községi viszonyok még rendezetlenek hitfeleink által valószínűleg érdekel fog olvasatni.

Jelenben a választmány legfőbbképen csak a folyó évi budget tárgyalásával foglalkozik, mely mint halljuk, még e hó folytán fogna a közgyűlés elé terjesztetni. Reméljük tehát, hogy ez alkalommal részletesebben ismerkedünk majd meg az új választmány által már eszközlött és még csak tervezett javításokkal. — Időközben is azonban a választmány igen serény tevékenységet fejt ki, és az egyes osztályok saját körükben nem jelentéktelen újításokat hoznak be.

Igy az egész országban ismeretes pesti izraelita kórodába egy tapasztalt szakférfiakból álló bizottmány segítségével célszerűbb rendszer hozatott be. Ez alkalommal megemlítjük, hogy Jakobovits Antal orvostudor ur, ki mint ez intézet főorvosa számos évig működött a szenvedő emberiség javára, ezen állomásáról lemondott. Helyét a választmány felszólítására ideiglenesen országos hírvó orvostudorunk Gross Fülöp ur látja el. (A végleges választás a közgyűlés hatásköréhez tartozik.)

Az egész szegényügyi kezelés, mely a községi közigazgatásnak egyik legnevezetesebb s legterjedelmesebb ága, szintén egészen új alapot nyer. A jótékonyági osztály egy albizottmánya erre nézve is egy új szabályzatot dolgozott ki, mely az illető osztály által helyeseltetvén, most már az összes választmány előtt tárgyalatik, s miután hihetőleg itt is el fog fogadtatni, pár nap mulva életbe léptethetik. Mint mondják, az új szabályzat igen jeles dolgozat. Időközben sem felejtkeznek meg az osztály a szegényekről. Mintegy tizennégy nap előtt fa, liszt és pénz, s f. hó 3-án ismét fa, kenyér és pénz osztaték ki, mindkétyszer nagyobb mennyiségben.

Még egy nagy horderejű rendszabályról hallottunk, mely habár még eddig csak terv, mégis egész figyelmünkre méltó. A vagyontalan árvák ellátása forog kérdésben. Az eddigi gyakorlat szerint ugyanis az ily szerencsétlen gyermekek egyik vagy másik községi szolgánál helyeztetek el, s élelmezettek községi költségen. Természetes, hogy ezen rendszer mellett, midőn az árvák annyi különböző helyen szétszótva voltak, az ellenőrzés a község részéről felette meg volt nehezítve, s hogy a csekély fizetésért szegényes házakban elhelyezett árvák itt gyakran egészségüknek is, de többnyire iskolai tanulmányozásuknak hátrányával, mindenféle szolgálattételekre alkalmaztatnak.

Most az árvák atyja, Schlesinger Ignác ur azon tervvel lépett fel, hogy Pesten egy izraelita árvaház alapítassék. Ezen árvaház, ha létrejön, újabb fényes tanujele fogna lenni a magyarhoni izraeliták jótékonyágának, és egyik legelső helyet foglalna el humanitási intézeteink sorában. Az ilyen árvaház nem csak Pestre, hanem az egész hazára nézve volna jótétemény, mert a vidéki hitközségek is biztosíthatnának itt, — jelenlegi költségeiket meg nem haladó alapítványokkal, — árváiknak nyughelyet, kellő ellátást és jó nevelést. Az árvaház pénzalapja, a mennyiben a községi budgetet e részben tulterhelni nem lehet, egyesek bőkezűsége által fog előteremtetni. Mint halljuk, a terv itt Pesten igen élénk részvételt fogadtatott, s reményljük, hogy a vidéken sem lesznek közönnyel iránta; a tisztelt indítványozónak pedig kívánjuk, hogy nemes buzgalma teljes és gyors sikerrel jutalmaztassék!

Ennyit a pesti hitközségről, most az „Izraelita-Magyar-Egylet“-ről is valamit!

Itt is tartatott f. hó 2-án választmányi gyűlés, de ez uttal csak belkezelési ügyekkel foglalkozott; általánosabb érdekel csak azon határozata bir, mely a magyar nyelvből oktatásban f. hó 7-én új tanfolyamot nyitatt; e határozat a vegyes híreink közé igtatott hivatalos közlés által bővebben ismertetik.

Még egy pár szót az ezen egylet által rendezett szombati felolvasásokról. Ezen szépirodalmi felolvasások tágabb körben is ismeretesebb lettek a múlt télen, midőn azok igen nagy közönségnek örvendhettek. De ha most kisebb is a közönség, nem csökkent és épen ezért teljes elismerésünkre méltó fiataljaink azon buzgalma, melyet e részben kifejtének, hogy e felolvasásokat munkálataik által emeljék, érdekesebbé tegyék.

Az utolsó felolvasás f. hó 4-én tartatott. Olvastak: Hoffmann Lajos ur egy eredeti értekezést: „A hun költészetéről,“ Klein Adolf ur egy eredeti költeményt „Az anya keserve,“\*) és Beck Hugo ur egy eredeti beszélyt: „Gyors elhatározás.“ Mindhárom felolvasó ur jogász, s mind a tanúsított szorgalom, mind tehetsége után szép reményekre jogosít, de mi a rendező egyletre nézve ennél fontosabb és kedvesebb, az azon könnyűség és teljes otthonosság, melylyel ifjaink hazai nyelvünket kezelik, s mely bizonyossá teszi azt, hogy értelmiségünk már a legközelebbi időkből számos tősgyökeres magyar elemmel fog gyarapodni.

Kár, hogy ezen reményt értelmiségünk egy másik, pedig nagyon fontos osztálya irányában is nem táplálhatjuk; kár, hogy a tanítói pályára készülők ifjakkal ezt nem tapasztalhatjuk.

\*) E költeményt jelen számunk tárcájában közöltük.

De feltettem magamban, hogy ma csak az örvendetes híreket szedem össze, elhagyom tehát ezt, s e heti tudósításomat itt félbe szakítom.

Tencer.

Az aradi ipar és földművelést előmozdító izraelita egyesület m. é. december 29-én tartotta meg az évi közgyűlését Aradon az izraelita hitközség gyűléstermében.

Az egyesület elnöke Wallfisch Pál ur megnyitó beszédében a m. é. közgyűlés határozataira vonatkozólag kiemeli, hogy a magyar nyelvnek az egyesület hivatalos nyelvül való alkalmazása fokozatosan a lehetőség szerént halad, a jegyzőkönyvek magyar és német nyelvben vitetnek, és a választmányi tárgyalások is nagyjából magyarul folynak; — az általános magyar izraelita földművelési egyesület szándékolt alapításának tárgyában az évben lépés nem történt, de ha az erre alkalmas időpont bekövetkeznék, a választmány e részbeli tevékenységét újból kifejtendi.

Ezután felolvastattott a választmány számadási jelentése, melyből a következő adatokat említjük fel. Az évenkénti önkényes adakozások aláírt összege 1013 frtot teszen, miből ez évben befolyt 630 frt; jelzalogra és állampapírokban elhelyezett tőkék kamataiból 340 frt. 86 kr. Az alaptőke az elmúlt év óta nem változott, és 6446 frtra rugván, az idej pénztári feleslegből vett 254 frttal 6,700 frtra emelkedik.

Az egyesület által alapított és fentartott vasárnapi iskolát számosabbban és szorgalmasabbban látogatják a mőzes vallásu kézműves tanoncok, mint eddig, mely körülménynél fogva mind a tanítók fáradozásai sikeresebbek, mind a tanulók haszna nagyobb.

Érdeme ezen szép eredménynek azonban, leginkább a mestereket illeti, kik az egyesület irányában élénk érdekeltséggel viseltetnek, és egy külön bizottmány által ügyelnek az egyesületi választmánynyal együtt az iskola kellő látogatására.

Az egyesület védelme alatt álló, és a vasárnapi iskolába felvett tanítványok száma 1861-ik évben 90 volt; ezek között pék 2, bodnár 7, arany és ezüst műves 5, szűcs 3, szabó 18, cipész 24, gombkötő 9, szappanos 4, lakatos 6, asztalos 8, kárpitós 3, órás 1.

Ezek közül 12 felszabadult és kilépett, 13 pedig végképen elmaradt. Így az év végével még 65 rendes tanítvány maradt. Az iskola fentartásának költségei 397 frt 32 kr-ra rugtak.

Szegény kézműves tanítványok felruházására 50 frt 20 kr. fordított; s e részben azon örvendetes tapasztalás tétetett, hogy a mesterek e részben igényt az egyesület irányában csak ott formálnak, hol azt a valódi szükség igazolja.

Az 1862-ik évi új választmány következő urakból áll: Wallfisch Pál elnök, Bing Vilmos alelnök, Steiner Adolf pénztárnok, Rosenberg Lipót titkár, Blau Henrik, Dr. Chorin Zsigmond, Goldscheider Henrik, Hirschl Zsigmond, Klein Mór, Prinner Samu, Singer L. S., Dr. Schöp-

kes Ede, Schöpkes Károly, Dr. Schuster Illés, ifj. Steinitzer József. Póttagok: Hirschmann Simon, Mey Gustáv, Spitzer Rudolf. (Arader Zeitung.)

Az aargau i kantonból (Helvécia) dec. 3.

A polgári egyenjoguságnak kormányunk által szándékolt keresztülvitele a zsidókra nézve jelesen az utolsó részesítése a község javadalmaiban, a népnél sokféle ellenállásra akad. Ennek folytán már néhány hét előtt több ízben veszekedések voltak, melyek azonban csak esténkénti ablakbetörésekre szorítkoztak, és melyek midőn a kormány a dolgot komolyan vette, ismét megszűntek. Most népgyűlést szándékoznak létrehozni, mely a kormány szándéka ellen nyilatkozzék.

Ezen gyűlés mondják ügyes kolomposoktól fog létrehozni és a kormány intézkedésére nyomást gyakorolni. Az ügy ezáltal elhalasztatik, de meg nem akadályoztatik. (A. Z. J.)

## LEVELEZÉSEK.

Keszthely, január 1862.

T. szerkesztő ur! Hosszú levelet írhatnék, ha tudósításaimban mind felakarnám említeni azt, mi a „Magyar Izraelita“ megjelenésének felfüggesztése óta kis körünkben történt. Sokszor éreztük hiányát azon közlönynek, melyben a régi hajók orvoslására és a még csak fenyegetők megelőzésére felszólalhattunk volna; most ez azonban, mi az érdekességet illeti elavult, és mi a stikert illeti elkésztet volna.

De a mily fájdalmasan éreztük a hiányt, ép oly örvendeten lepettünk meg ön előfizetési felhívása által most, midőn már reményünk is alig volt hozzá. Örültünk annyival inkább, mert az ezen előfizetési felhívásban jelzett változásokat a lap szerkesztőségében és anyagi tényezőiben, szebb jövője biztosítékául tekintjük, és a lapnak névleg ugyan új, de valójában régi főmunkatársához, s talán nem sokára szerkesztőjéhez nagy reményeket csatolunk.

Az örvendtes ujjászületés ünnepeére én is egy örömhírral akarok beköszönteni.

Iskolánk, mely különben is jó karban van, és a többi tantárgyak kellő méltatása mellett, mégis a hazai nyelv irányában tartozó különös köteleességeknek is eleget tesz, e napokban egy 30 kötet könyvből álló ajándékot kapott egy pesti nemes kézből, mint egy alapítandó iskolai könyvtár kezdeményét.

Az ily nemes módon megpendített eszme további sorsáról legközelebb értesítenem önt.

Addig is vegye a „Magyar Izraelita“ új pályafutásának kezdetén őszinte szerencsekívánatomat.

Balatonmelléki.

## Vegyes hírek.

Mint ígértük, első számunk január 10-én jelenik meg, a mint azon körülmény mellett, hogy a lap újbóli megjelenésére, a szerkesztőségi és kiadói változásokra vonatkozó megállapodások csak a múlt év legeslegvégő napjaiban jöttek létre, a múlt héten megjelenie lehetlenség is volt.

Hogy azonban t. előfizetőink jogos igényeinek, ha csak némileg is megfelelhessünk, s a hiányzó számot kipótoljuk, jelen számunkat egy teljes félívvel bővítettük.

Az „Israelita Magyar Egylet“ rendes tanára Tencer Pál ur által tartott magyar nyelvbeli ingyenes oktatásban részesülni óhajtok figyelmeztetnek, hogy f. hó 7-én új tanfolyam nyílt meg.

A tanórák következők: kezdők számára hétfőn és szerdán esti 7—8 óráig, és vasárnap esti 5—6 óráig; haladottak számára kedden, csütörtökön és szombaton esti 7—8 óráig.

Az előadások a községi leánytanodában, (dohány utcában, az új imaház átellenében) tartatnak.

A tanulni óhajtok jelentkezései az „Israelita-Magyar-Egylet“ irodájában (ujtér 2-ik sz. 2-ik emelet) mindennap elfogadtatnak.

A választmány meghagyásából  
Mezei Mór titkár.

A pesti izr. tanítói képezdének a jelen tanévben összesen 42 tanítványa van, és ugyan 13 az első, és 29 a második évfolyamban.

Ezek közül 15-öt, a ft. Dr. Meisel főrabbi ur felszólítására alapított étkezési intézet lát el ingyen ebéddel. (Allg. Ill. Judztng.)

(Óhajtanók tudni még azt is, az említett 42 tanítvány között hány magyarhoni, s hány külföldi van? — de erről az igazgató ur jelentése, melyből ezen adatokat vettük, nem ad felvilágosítást! Szerk.)

— Arról értesülünk, hogy az itteni Piarista gymnásiumban az izraelita tanulók igen nagy számmal vannak képviselve. Ezt azért közöljük, mivel az utolsó években a fölvétel akadályokkal volt összekötve; minek következtében az izraelita gyermekek, ha még oly jól tudtak is magyarul, kénytelenek voltak az akkori német államgymnásiumba lépni, hol azután természetesen a nyelvet el is felejtették.

\* Ujév napján leginkább országgyűlési képviselőkből álló küldöttség tisztelgett Deák Ferencnél. Azon tisztelethez és jó kívánatokhoz, melyeket neki a nemzet nevében tolmácsoltak, csatlakoznak a képviselő nélküli 400,000 magyar zsidónak őszinte tisztelete és jó kívánságai is.

\* Az eddigi „Trombita“ Ujévtől fogva „Jövő“ cím alatt jelenik meg Kövér Lajos ur szerkesztése mellett kétszer hetenként. A mutatószámokban közzétett program szerint a lap oda fog működni, hogy a polgári jogok gyakorlata minden fajnak a hazában közös legyen. Vederemo!

\* A Balázs Sándor ur által szerkesztett új képes ujság „Az Ország Tükre“ a magyar hírlapirodalomban eddig, mondhatni, példátlan eredménnyel dicselkedhetik. Mondják, már 4500 előfizetője van, és az első számból új kiadást kellett rendezni.

Egyébként az is igaz, hogy ily szép kiállítású képes ujságunk sem volt még, s így a nagy részvétre érdemes is.

\* F. hó 11-én (szombaton) esti 6 órakor ismét szépirodalmi felolvasás lesz az „Israelita-Magyar-Egylet“ helyiségeiben. Olvasnak: Rosenberg Izidor ur egy „Női politika“ című németből fordított elbeszélést, és Arany László ur Garay János „Az obsitos“ című költeményét.

\* A budai népszínház igazgatósága ismert hitrokonunk, s tehetséges fiatal írónk Tattay Adolf urnak egy „Hírlapi kacsa“ című vigjátékát elfogadta.

— A „Carmel“ és „Allg. Illustr. Judenzeitung“ között három negyed év óta fenállott fúzió felbomlott, miután ft. Meisel főrabbi ur a lap kiadásától végkép visszalépett, s így a lap ezen túl ismét „Allg. Illustr. Judenzeitung“ cím alatt jelenik meg, most már Schwaab David tudor ur szerkesztése mellett.

— Az „Israelita-Magyar-Egylet“ által rendezett magyar nyelvi oktatásban eddigelé 193 egyén részesült; és ugyan a m. é. május 20-án nyitott tanfolyamban kezdő 80, haladott 43; a m. é. october elején nyitottban pedig kezdő 40, haladott 30.

Ha tehát felteszszük is, hogy a nyári folyam tanítványainak némelyike az őszi ismétlő volt, annyit mégis bizonyossággal állíthatunk, hogy nyolc hónap alatt legalább 150 egyén jutott az „Israelita-Magyar-Egylet“ által hazai nyelvünk birtokába.

— Berger Ignác hitrokonunk s fiatal mérnök, pár nap előtt magát Budán egyik barátjának lakásán agyonlőtte. Az öngyilkosság oka nem tudatik.

\* Mint a „Neuzeit“ zágrábi levelezője írja, Sachs orvostudor ur hitsorsosunk, a törvényszéki orvostan tanárává neveztetett ki az ottani jogakadémiánál.

\* Zágráb vármegye közgyűlése Sachs tudor urat tiszteletbeli főorvossá, és Kohan József urat tiszteletbeli megyei mérnöké, — Varasd vármegye közgyűlése pedig Kompert Mór tudor urat tiszteletbeli főorvossá választotta. (Neuzeit.)

— A m. kir. egyetemnek ez idén 234 mózesvallású hallgatója van. Az összes hallgatók száma 1543, s e szerint a magyar egyetemi polgárok 15 száztólja mózesvallású, mi a hazai népesség általános számarányával szemben meglepő jelenség. — Az emancipációra műveltségileg meg nem érett zsidók e szerint a tulajdonképpen legnagyobb száma értelmiséggel bírnak.

— A s. a. ujhelyi elemi mintafőtanodánál megüritült egy tanítói, és egy segédtanítói állomás. Elsővel 630, esetleg 525, utóbbival 315 frt. évi fizetés jár.

— Fischer Theophil ur hír szerint községi rabbi lett.

Az ujonnan választott poroszországi országgyűlési követek között két izr. van, Reichenstein Leo és Dr. Kosch urak.

Bécsben, — a „Pester Lloyd“ levelezője szerint, új vallási törvényjavaslatot dolgoztat ki a kormány, mely a keresztény vallásfelekezetek egymás irányábani viszonyát szabályozza, — a zsidók jogállását azonban érintetlenül hagyja.

A württembergi „Staatsanzeiger“ kihirdeti azon törvényt, mely a polgári jogok élvezetét a vallási minémiségtől függetlenné teszi, s a polgárok egymás közötti teljes egyenlőségét proklamálja.

Prágában új egylet alakul, mely szegény izraelita tanulók étkezéséről fogna gondoskodni. (Neuzeit.)

Hamburgban a polgárság elnökévé egy izraelitát, Wolfson urat választották. (Allg. Ill. Judztng.)

Az orosz hadügyminiszterium rendeletet bocsájtott ki, mely szerint mózesvallású katonák ezentúl már a tisztekké neveztetetnek ki, de csak ha magokat a háboruban kitüntetik. Ily haladásra is — difficile est satyram non scribere!

— Varsóban hét izraelita orvosnövendék az orenburgi (siberiai) hadtesthez való besorozásra ítéltetett.

(Allg. Ztng. d. Judnthums).

— Franciaországban igen érdekes per folyt le a napokban Puy de Dome kerület esküdtiséke előtt. A tárgyalások 6 ülést töltöttek be és igen élénken emlékeztetnek a hírhedett Malletféle perre. Linneviel Meyer Sarah fiatal leány, kinek szülei életmódjuk folytán szakadatlan utazásra kényszerültek, egy clermonti Estener nevű gyermektelen családnál volt nevelésben. Itt ismerkedett meg Collat asszonnyal, ki ugyszólván nevelőjének szemeláttára tette a fiatal zsidó leánnyal megtérítési kísérleteit. Estenerék halála után katolikus papokhoz vivé őt és meghagyta neki, hogy ezek lábaihoz vessé magát és a megkereszteltetésért, mint kegyelemért esdekелjen. A gyermek ekkor 12 éves volt.

Ez időben Sarah atyja Clermontba, jött leányát, ki Estenernek halála után ideiglenesen Collatra és nejeire bízott, visszakövetelje; azonban a fiatal leányka hirtelen eltűnt, hamis név alatt rekkettették és áruhában zárdáról zárdára vitették. Egy városban mint kömüves szerepelt szivarral szájában, innen pedig két ifjú pap közé ültetve őt még tovább vitték. E mellett folytonosan iparkodtak rá a katolikus vallás érdekében hatni, folytonosan szidalmazták szüleit, míg ezek alatt saját akarata végkép megtört. Mint a douai-i perben itt is az ismeretes abbé Ratisbonne tünteté ki magát leginkább térítői buzgalma és az izraeliták tulságos szidalmazása által, sőt a vizsgálatokból kiderült az is, hogy ő mint az első perben, ugy a jelenben is ismét érdekelve volt, a mint az elnök által többször komolyan meg is rova-

tott. Fájdalom a felizgatott riomi nép a Linneviel család tanuképen megjelent tagjai ellenében többszörös botrányt követett el, a mi azonban a higadtabbak általános roszalására talált. A jury vádlottakat az elcsábítás vádja alól a bizonylatok elégtelenségénél fogva fölmentette ugyan, de a törvényszék őket 5000 franknyi kártérítésben marasztalta el, mert a Linneviel család gyermekének felfedezésére nevezetes összegeket kénytelenül költeni, így a család egyik fia biztos állomását áldozta föl, hogy hugát kereshesse.

(Ver. isr.)

### Szerkesztői levelezés.

Á. A. urnak Bécsben. Az ígéretet vettük, de nem az ígéretet, pedig a végpercig vártunk rá. Kérjük, siettesse!

N. S. urnak Pesten. Várjuk a folytatást, hogy egyszerre adhassuk. Egyébként a szerkesztőség önt szaván fogja, és a lap rendes munkatársai közé számítja.

U. M. urnak H. M. Vásárhelyt. Köszönettel vettük. Kissé tulajdonságos, hisz a keserű labdacot is cukorburokban adjuk. Használni fogjuk.

K. S. Pesten. Ezt nem. Másról vagy másképen.

Kiadó tulajdonos **Zsengeri Mór**. Felölös szerkesztő Dr. **Rokonstein Lipót**. Főmunkatárs **Mezei Mór**.

## HIRDETÉSEK.

Bátorkodom ezenel hitsorsosaim becses figyelmét

### 4 osztályu leánytanodámra

tisztelettel felhívni.

A célszerű tanmód és a növendékekkel bánás intézetemben itt a fővárosban — a nélkül, hogy szerénytelen legyek — elismerést nyert.

A t. vidéki közönséget vagyok tehát leginkább bátor figyelmeztetni, midőn közhírré teszem, hogy intézetemben illő ár mellett teljes ellátásra fogadok gyermekeket, és hogy azok gondos ápolására és taníttatására minden erőmet és időmet fordítom.

A mi a tanítást illeti, következő tárgyak oktattatnak jeles tanítók által.

Vallástan és biblia, magyar nyelv, héber olvasás, német nyelv, francia nyelv, magyar története és világtörténet, természetrajz és természettan, számtan és földrajz.

Megemlítem ezuttal, hogy a hazai nyelvre és történetre különös gondot akarván fordítani, semmi áldozatot sem kiméltem e célra, a főváros egyik legjelesb tanítóját **Tencer Pál** urat az izrael. magyar egyet tanárát megnyerhetni. Midőn tehát még zárólag megemlítem, hogy általam és segédtautónóim által a kézi munkákra legnagyobb gond fordíttatik, a t. c. közönség bizalmát megnyerni hiszem.

(1—3.)

**Pollák Karolina,**  
váci-ut 8. szám.

Az izraelita magyar egyet ajánlja a t. c. hitközségeknek tanító urak- és tanintézet-tulajdonosoknak az általa kiadott

magyar, héber, német

## elemi hangoztató és olvasókönyvet.

A magyar rész ára 20, a héberé 15, a németé szinte 15 krajcár.

Nagyobb megrendeléseknél 20 kamat leengedést ajánl.

A megrendelő levelek az „Izraelita-Magyar-Egyet“-hez, Pesten Ujtér 2. sz. intézendők.